

monasteria sæcularium fuerint domicilia virorum, pene jam hæreditas Dei suis nudabatur obsequiis, nefaria distributione prævalente, inter quæ direptionis dispendia nobile monasterium nostræ dioceseos, quod super fluvium Gorziæ fundatum est in honore beatorum apostolorum Petri et Pauli, et beati Stephani protomartyris, ubi præclarum beati martyris Gorgonii corpus humatum tenetur, temporibus prædicti antecessoris nostri huc illucque rerum suarum scissionem pertulit, cum proprius monasterii abbas nomine Haldinus, ab hac luce subtractus est; in tantum, quod sine dolore proferre non possumus, ut vix sacrum monachorum agmen victus necessitatem haberet: sed cum jam laicalibus deservire imperiis prædictum locum Lotharius rex censuit, Bui- nio cuidam comiti illud committere; paulatim deficientibus alimentorum et tegumentorum solaminibus, regularis observatio minuebatur, religio monastica infirmabatur, ecclesiæ nulla ornatus gratia decorabantur, ipsaque altaria pluviis et nuditatibus aspernabantur. His lamentationum singultibus laces- situs, cum Propheta ejulabam: *Quis, inquit, dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum, et stebo populum meum die ac nocte?* (Jer. ix, 4.) Nam quia instantia mea erat sollicitudo monasterii prædicti, quod prædecessores mei novo liberalitatis fundo ditaverunt, accessi ad gloriosissimum regem Lotharium, et expositis privilegiis et chartulis quibus sacer locus nitebatur, a potestate illicitæ dominationis eruere festinavi, ibique regularis observantiæ abbatem, nomine Betonem constitui, ut monachi sue professionis non inmemores, jugo Christi suavissimo colla flectere non ignorent: nempe postquam divæ recordationis prædecessor meus Chrodegangus archiepiscopus, jam dictum monasterium novo fundamine instruxit; usque ad detestandas prælocutæ calamitatis oppressiones, a regularibus abbatibus gubernabatur, possidentibus et dominantibus integritatem assequentium facultatum. Quapropter quia, Deo cooperante, ipsum cum omnibus ad se pertinentibus a ditone improbæ vastationis liberavimus, decernimus cœnobium Gorziense in honore beati Petri apostoli et Stephani martyris, ubi inclytus martyr Gorgonius admirabili virtutum laude coruscet, regulariter gubernari, ipsumque ac pristinam omnium rerum suarum reintegrationem

A Betonem abbati et successoribus suis perpetim dominum obtinendum; ea ratione, quando viam universitatis aliquis abierit, noster vassalus aut aliqua persona, qui beneficia de rebus suprædictis habent, filii eorum et propinqui non obtineant ea, omnimodis interdiciamus, sed absque mora, absque ullius contradictione, ad Betonem abbatem, et ad successores ejus, ac ad monachos qui ibidem Deo militant, redeant. Si vero interim locus evenerit, ut de nostro indomincato, aut de rebus quas adhuc multi per nostrum beneficium retinent, commutare, oportune possimus, dabimus de nostro, ut restitutio sancti Petri rerum integra perseveret: precarias autem et commutationes provideat prædictus abbas cum monachis sibi commissis, ut quod utile judicaverit faciât. Capellas villarum et dotalia in antiquum statum reformamus, ut sicut fuit temporibus Theomari ejusdem loci abbatis, ita necessitatibus fratrum deservire faciat. Familia vero ejusdem cœnobii a servitutis officio quo fuit priscis temporibus, in eo permaneat. Ad ultimum vero humiliter peroptamus, ut eodem honoris privilegio locus prænominatus perseveret, cum omnibus appenditiis suis, quo continetur in decretis prædecessorum meorum; prædia villarum quæ comparata sunt, vel a nobilibus viris donata sunt vel erunt, usibus et dispositionibus abbatis et monachorum perpetuo subdantur, ut spiritualia et temporalia habeant sufficienter, ut Deo in perpetuum placeant. Si vero ipse, aut aliquis successorum meorum, cum divino intuitu, pro reverentia Dei et sanctorum patrociniis in prædicto loco locatis, et animæ nostræ remedio in perpetuum manendum censemus, irritum duxerit, aut in aliqua parte infirmaverit, sciat se terribilem rationem redditurum in die tremendi examinis pro sacrilego ausu, cum Dominus justissimus iudex ad iudicandum venerit, et dignam unicuique facto remunerationem attulerit. Ut autem hoc firmitatis nostræ decretum perpetuo tempore servetur, et a nullo immutetur, manus propriæ conscriptione immutabiliter censuimus. Adventius sanotæ Mediomatricensis Ecclesiæ episcopus, hujus ecclesiasticarum rerum privilegii restitutionem manu propria firmavi, ac roborandum omnium successorum meorum per Christum manibus exoro et humiliter exosco. Hoc anno ab Incarnatione Domini 873 indictione 11 epacta 28.

EPITAPHIUM ADVENTII

A SEMETIPSO EXARATUM.

(*Histoire littéraire de la France, tom. V, pag. 451.*)

Tristis origo hominis, sed tristior ultima sors est.
Invida mors repetit quod sua jura debent.
Divitiis pollens nimium, hanc formidet egenus.
O puer atque senex, mortis amara cave:

Impavidus, pavidus, fortis, perterritus ipse.
Huc pereunt cuncti sorte sub occidua!
Hic ego vanis quondam ostro comptus et auro,
Fortunamque avidam exerior tumulo.

Innumeras concessit opes mihi conditor orbis ;
 Sumpsit inops modicas, pauper et exiguas.
 Præsulis officium, populo acclamante, recepi.
 Semina distribui parcis alma gregi.
 Ecclesias Christi cultu venerabar honesto :
 Peccati hinc veniam cœlicolæ obtineant.
 Carmina læta olim cecini, nunc tristia iungo,
 Funeris exsequias musa venusta parat.

A Francia me genuit, genitor nomine Saxo.
 Oromatis merui nomen habere novum.
 Dic relegens : Requiem teneat Adventus almam,
 Cum grege candidulo regna beata petens.
 Rex cœli adveniens plasmatis reddere digna,
 In paradisiaco gramine pande viam.
 Obsecro per trinum Dominum, contestor et unum,
 Mauseoli septum nulla manus violat.

(Opusculum subsequens, suo loco omissum, seriem claudit Operum Ratramni Corbeiensis monachi, quæ habes supra in hoc volumine.)

RATRAMI

CORBEIENSIS MONACHI

EPISTOLA DE CYNOCEPHALIS

AD RIMBERTUM PRESBYTERUM SCRIPTA.

(Apud Oudinum, de Script. eccles. tom. II.)

Divinæ gratiæ muneribus honorato, plurimum-que in Christo diligendo RIMBERTO venerabili presbytero, RATRAMNUS sempiternam in Domino Jesu Christo salutem.

Quod nostræ petitionis memores effecti, scripsistis nobis illa quæ de Cynocephalorum a natura potuistis cognoscere, non modice me lætificastis. Quod vero ad ea quæ postulatistis minime rescripserim, noveritis negligentiae torpore nequaquam hoc contigisse, verum quia delatoris præsentia non affecerat, suspensum fuisse. Nunc autem veniente fratre Sarwardo ad nos et ad vos remeante, data occasione, solliciti fuimus, breviter intimare quæ nobis videbantur super inquisitione vestra. Quæritis enim quid de Cynocephalis credere debeatis, videlicet utrum de Adæ sint stirpe progeniti, an bestiarum habent animas : quæ quæstio compendiose ita potest determinari. Si hominum generi deputandi sunt, nulli dubium debet videri quod primi hominis de propagine descenderint. Neque enim fas est humanam credi aliunde deduci originem quam primi de parentis substantia. Quod si bestiali generi connumerantur, nomine tantum hominibus, non natura communicant. Inter hæc sciendum vero si contenti fuerimus opinione nostrorum, videlicet ecclesiasticorum doctorum, inter bestias potius quam inter homines deputandi sunt, siquidem et forma capitis et latratus canum, non hominibus sed bestiis similes ostendit. Hominum denique est rotundum vertice cœlum aspicere, canum vero oblongo capite rostroque deducto terram intueri. Et homines loquuntur, canes vere latrant. Verum quo litteræ a vestra cha-

ritate nobis directæ, dum naturam illorum diligentius significarunt, nonnulla docuerint quæ humanæ rationi potius quam bestiali sensibilitati convenire videntur : scilicet quod societatis quædam jura custodiant, quod villarum cohabitatio testificatur ; quod agri culturam exercent, quod et frugum messe colligitur ; quod verenda non bestiarum more detegant, sed humana velent verecundia, quæ res pudoris est indicium ; quod in usu tegminis, non solum pelles, verum etiam et vestes eos habere scripsistis : hæc enim omnia rationalem quodammodo testificari videntur eis inesse animam. Nam cum dicatur civitas esse cœtus hominum eodem sub jure pariter degentium, istique simul cohabitare per villarum contubernia dicantur, civitatis distinctio talibus convenire non abs re creditur. Siquidem et collectione sua multitudinem faciunt, et pariter habitare non nisi sub alicujus jure conditionis poterant. Ubi vero jus aliquod servatur, consensu quoque animorum una continetur. Neque jus aliquod potest esse, quod consensus communis non decreverit. Verum talem præter moralitatis disciplinam nec constitui, nec custodiri aliquando potuit. Jam vero agros colere, terram proscindere, sementem rurali fenori concredere, artis peritiam demonstrat. Quæ res nisi ratione præditis haudquaquam favere cognoscitur. Etenim rationis est causam requirere singularum actionum, ubi causa : quæ res pingues efficiat terras, quæ causa sementis ubertatem producat ; quarum sine scientia agricultura nunquam digne poterit exerceri. Porro tegumenta nosse conficere, vel pelle, vel lana linoque, studium est ratio-

^a Sic mss. ubique.